

Valentin Nicolau

ULTIMUL ÎMPĂRAT

țat într-un mod stupid și lipsit de fan-
tezie. Dinamica delirului său este
întreținută de camarila de ambe
sexe, experți în regizarea spectacolu-
lui puterii, al mimării tuturor aparen-
țelor necesare pentru ca vedeta falsă,
împăratul nelegitim, să poată crede
că e mai înalt, mai viril, că poate mo-
difica legea gravitației, că e Dumne-
zeu și, în același timp, Isus Christos,
că e artist și legiuitor, posesor al su-
premei înțelepciuni.

Aceeași logică a puterii este și domi-
nanta personajului Mitică din **Ultima
haltă în paradis**: un Don Juan *second
hand*, alcătuit din toate clișeele
aventurilor sentimentale și ale trium-
furilor sexuale. Și dacă slugile fac din
lider un tiran, femeile fac din bărbat
un mascul dominator și nesimțit (în
sensul absenței sentimentelor). Și
neantul este nevoit să se retragă în
fața agresiunii iubirilor trucate de
dragul performanței. Majestatea Sa
spune: „Eu sunt Steaua Polară! Eu
stau în centru, acolo unde îi întâl-
nesc pe zei. Totul îmi aparține. Iau
totul asupra mea. Cine mi se supune
mie, i se supune lui Dumnezeu. între
mine și Dumnezeu este o simfonie”.
Mitică din cealaltă piesă îl îngână:
„După mine viața femeilor se va
nărui. Istoria lor se va împărți în
două. în timpul lui Mitică și după
Mitică... Cine îmi va lua locul? Cine va
duce mai departe povara de a
iubi?... Să fie asta sfârșitul lumii?
(*Îngândurat.*) Cine va duce mai
departe...?” De altfel, piesa scurtă **Zi
că-ți place!** este demonstrația de vir-
tuozitate a modurilor în care dis-
funcțiile puterii politice se pot tra-
duce în teme recurente ale vieții
erotice.

Teatralitatea acestei dramaturgii își
are izvorul în decalajul dintre preten-
țiile explicite și realitățile implicite:
demiurghi neputincioși, personajele
lui Valentin Nicolau se zbat să facă
față propriilor enunțuri; tristețea
ludică a autorului lasă un spațiu larg
pentru invenția scenică a aceluși uni-

vers paralel care a născut irealitatea
coșmarului real.

La al doilea volum de piese și cu o
foarte scurtă listă a spectacolelor,
dramaturgia lui Valentin Nicolau
riscă însă avatarurile unei evoluții
paralele cu creația scenică. Dacă este
de înțeles de ce generațiile osificate
și instituțiile îmbătrânite refuză sau
ocolesc aventura, este de mirare de
ce nu sunt tentați de exercițiu tinerii
regizori și echipele teatrale necon-
venționale. Pe de o parte, cărțile dra-
maturgilor se aglomerează pe rafturi
și Dan C. Mihăilescu – de pildă – pre-
feră să definească individualitățile
create prin diferențierea față de
propriul grup (Macrinici, Gârbea,
Juncu, Saviana Stănescu), în timp ce
eu cred că dramaturgia lui Valentin
Nicolau se leagă mai bine de piesele
lui Alexandru Sever (alt dramaturg
puțin și prost jucat) decât de cele ale
colegilor săi de generație. Pe de altă
parte, materialul dramatic (scriu
material, pentru că unele texte cu
greu pot fi considerate piese) folosit
de tinerii regizori este cel mai adesea
neconcludent sub raportul ideilor și
fals inovator sub raportul propune-
rilor teatrale. Cred că creativitatea lor
nu ar avea decât de câștigat prin so-
lidaritatea cu dramaturgia generației
lor: s-ar putea impune astfel un con-
cept despre arta teatrală, succes care
ar depăși prin semnificație aplauzele
entuziaste din seara unor premiere
fără consecințe.

Magdalena Boiangiu

Săc adrisantul cunoscut

„Tinerii vor“

Diana Sălcudeanu din Timișoara
este o cititoare cum și-ar dori
orice revistă. Ne apreciază în
cunoștința de cauză, după o lectură
atență, de la prima până la ultima pa-
gină, cu reacții și păreri proprii, într-un
dialog sincer și fără prejudecăți.
Diana Sălcudeanu nu prea are parte
de revista pe care o merită: îi citim cu
plăcere mesajele venite pe *e-mail* și
amânăm mereu răspunsul, așa cum
se întâmplă cu vizitele la bunii prie-
teni: ei te iartă, oricât de neatent ai fi.
Preocupată de condiția debutului,
dar și de tonusul creator al doamnei

Buzoianu, de condițiile care favo-
rizează actul de creație și de pereni-
tatea cronicii dramatice, Diana inter-
vine în recenta dezbatere („Scena”
nr. 7 și 8) dedicată postmodernismu-
lui: „Cred că în fiecare ființă cuge-
tătoare ar trebui să existe imboldul
de a face ceva memorabil în viață.
Învățăm despre ceea ce e memorabil
și despre felul cum ceva devine
memorabil prin cultură și nu la colțul
blocului. Dacă nu avem un țel în viață
putem să tăiem frunze la câini și să
ne plângem că vina pentru ratarea
noastră e a societății și a statului.
Atâta vreme cât nu avem respect

pentru tradiție și nu o cunoaștem,
vom rămâne în istorie ca o perioadă
de criză în cultură, de debandadă, de
confuzie și de isterie. Pentru a nu se
întâmpla așa, trebuie să reacționăm
și înainte de a deschide gura să
învățăm câte ceva de la clasici. Faptul
că se urlă pe scenă, pe fondul muzicii
hip-hop nu se cheamă noua modali-
tate de exprimare postmodernă.
Tinerii diletanți nu trebuie încurajați,
eiucid maestrul în loc să învețe de la
ei. E absurd să punem actorii maturi
să se scâlâmbăie și să se contor-
sioneze pe scenă, în piese cu abor-
dări postmoderne. Acestea nu aduc
nimic nou, nu explorează textul, ci-l
batjocoresc. (...) N-aș vrea să credeti
că sunt o snoabă, însă deși fac parte
din tineretul acestei țări, știu cât de
important e respectul pentru cei care

au făcut lucruri deosebite în viață". Această recentă scrisoare a Dianei Sălcudeanu nu face decât să ne arate cât de mult ne înșelăm pe noi înșine când rostim judecăți la plural: „Tinerii vor...”, „Bătrânii sunt...” Nu toți tinerii îi disprețuiesc pe clasici, după cum există

multe persoane trecute de prima tinerețe cărora scâlbăbăilele lor și ale altora le produc stupefiantă satisfacție. Fi- rește, mă refer la cele estetice. Ar fi bine dacă toată lumea ar găsi o ofertă core- spunzătoare gustului și înclinațiilor proprii. Unele țin de teatru, altele nu. În

cea ce o privește, Diana Sălcudeanu, „ființă cugetătoare”, va rămâne de partea teatrului, clasic, modern, post- modern, sau cum o să mai fie el numit. Dragă Diana, mulțumim pentru atenție și așteptăm vești.

M.B.

Sc civilizația imaginii

Voyeurism sau divertisment extrem?!

Ironia soartei: în Olanda, la „Endemol Entertainment”, patronat de John De Mol, s-a ivit un nou „format” de divertisment extrem, care se revendică, în linia unui cinism propriu economiei de piață, de la tehnica supravegherii dictatoriale descrise terifiant de către George Orwell în distopia 1984 și care se bazează pe asiduitatea camerei ascunse – botezată, la nașterea ei, acum mai bine de jumătate de secol, *candid camera*, după inocentul personaj voltairian supranumit „bunul sălbatic”.

Big Brother ia în stăpânire programele rețelelor de televiziune de pretutindeni, acest aspect inedit al globalizării propagându-se, rapid, și în România. La Pro TV, patentată de Florin Busuioc și supervizată de Mona Segal, *Vara ispitelor* și-a asumat misiunea de pionierat în localizarea modelului. Ar fi interesant de știut, poate, câți dintre cei aproximativ 250 de candidați la preselecția pentru emisiunea „cea mai super” a sezonului estival l-au citit pe scriitorul englez, au văzut filmul lui Michael Radford sau măcar au auzit de personajul întruchipat, inubliabil, de către Richard Burton (cântecul său de lebdă). Dacă entuziasmul „actanților” este stimulat pecuniar cu premii consistente, cel al privitorilor din fața televizoarelor se poate spune că este spontan și dezinteresat, generat de o veche meteahnă umană – curiozitatea (care, însă, combinată cu inhibiția, degenerază în perversiune sub denumirea sofisticată de *voyeurism*). „Uitatul pe gaura cheii” – mai pe românește spus – este asociat cu altă meteahnă care-i bântuie pe

mulți. Este plăcerea de „a se da în spectacol”, chiar și cu riscul de a aluneca în vulgaritate (vezi versiunea „a te da în stambă”). Ceea ce are și o conotație pozitivă, fiindcă înseamnă, nu o dată, și „a-ți da arama pe față”. Am inventariat aceste noțiuni, vechi de când lumea, pentru a contribui la efortul depus de teleaștii care ne amintesc, cu trufie, că suntem „o nație de ascultaci”. În linia întâi se află membrii formației Cassa Loco, transferați – după o modă inflaționistă – în categoria „moderatorilor” de tip Cupidon. Acești arbitri mizează pe absența totală a *glamour*-ului, probabil pentru a nu-i umbri pe „ispititorii” profesioniști *ad hoc*, „la locul de muncă”, și a distrage atenția concurenților, „ispitiți” angajați „de bunăvoie și nesiliți de nimeni” în *reality show*. Etichetat drept „test al fidelității”, spectacolul, care durează câte o săptămână, este caracterizat indirect – culme a subtilității psihologice – de către părinți: mamele emancipate acceptă să dialogheze invocând... cultura odraselor – când în discuție ar trebui să fie pusă educația, respectiv cei șapte ani de-acasă –, obligându-i pe moderatorii să lanseze în eter întrebări retorice despre rațiunea acestei „experiențe totale”. Reacțiile cobailor nu fac decât să le illustreze vidul cerebral – pus pe seama emoției –, ca să nu mai vorbim de cel existential! „Circumstanța atenuantă” solicitată de părți poate fi sau nu acceptată, pe acest teritoriu alunecos dintre indiscreție și indecență: intimitatea. Este locul geometric unde convenția e liber consimțită și tot astfel încălcată, pentru că scenariul e și nu e respectat, dar totul e

bine regizat și discret amendat (vezi comunicatul-avertisment al CNA!). Se prognozează acutizarea fenomenului, mai ales că și alte posturi se străduiesc să doboare „limitele” de orice fel.

Interesant este că uzina hollywoodiană a avut grijă să producă deja câțiva „anticorpi”, dintre care unii sunt chiar memorabili. În 1993, de exemplu, voyeurismul era încă perceput – vezi *Sliver* al lui Phillip Noyce, în care Sharon Stone e „hărțuită” de William Baldwin și Tom Berenger. Despre *Truman Show*, realizat de Peter Weir după un scenariu de Andrew Nicoll, s-a spus că ar putea figura printre operele lui Eugen Ionescu, fiindcă împinge experiența la absurd: de la naștere, eroul trăiește, fără să știe, într-un climat artificial, pe un platou de filmare! Comedia de moravuri contemporane *EdTV* a coborât miza în derizoriu: urmărirea individului 24 de ore din 24.

Culmea este că un soi de *happening* (vezi articolul din numărul trecut) s-a consumat exact acum 30 de ani, iar revista, „Première” nr. 293 l-a evocat amănunțit după nebulia declanșată în Franța de *Loft Story*. Divertismentul tv nu se poate compara, totuși, cu experimentalul teatral de după '68. În 1971, Jean-Michel Jarol a hotărât să filmeze neîntrerupt, timp de 80 de ore, o sută de actori claustrați laolaltă. Nimic calculat, nimic pregătit dinainte, frumusețea constând în bucuria de a participa la o sărbătoare la care li se dăruise dreptul de a face și spune orice, în spiritul libertății totale...

Irina Coroiu